

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТА – ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЛЮДИНИ

У статті розглядаються особливості розвитку творчої особистості студентів вищих навчальних закладів, розкриваються основні принципи стимулювання творчої активності, креативність та ознаки творчості студента.

Ключові слова: креативність, творчість, творча особистість, ознаки творчості студента.

В статье рассматриваются особенности развития творческой личности студентов высших учебных заведений, раскрываются основные принципы стимулирование творческой активности, креативность и признаки творчества студента.

Ключевые слова: креативность, творчество, творческая личность, признаки творчества студента.

The article describes features of the development of a student's creative personality in Higher educational institutions, reveals basic principles of promotion of creative activity, creativity and features of student's creativity.

Key words: creativity, creation, creative personality, features of student's creative personality.

В умовах розбудови української державності, становлення України як демократичного суспільства на міжнародній арені все актуальнішою постає проблема розвитку творчої особистості її громадян. У зв'язку з цим виявлення і розвиток творчої особистості має, безперечно, велике значення як для державотворення, так і для самореалізації конкретної людини.

Система освіти в усі часи характеризувалася тим, що була орієнтована на підготовку не просто спеціалістів, а людей, які б відповідали певним соціальним потребам сучасності. Особливо це стосується тих навчальних закладів, які забезпечують процес підготовки вчительських кадрів, адже саме вчитель здійснює зв'язок поколінь, саме від нього великою мірою залежить майбутнє нашого суспільства.

Зауважимо, що важливою функцією сучасного навчального процесу є творче засвоєння суми знань. Тому, одним із найважливіших завдань, що постають перед нами, є формування творчої активності студентів. Адже час вимагає висококваліфікованих спеціалістів, які творчо ставляться до своєї справи, здатні особистою працею сприяти успішному розвитку науки, техніки, виробництва [4, с. 5].

Мета статті – проаналізувати можливості розвитку творчої особистості студентів в на-

вчальному процесі вищого навчального закладу як передумови формування інноваційної людини.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах людина повинна сприймати величезний обсяг інформації, осмислювати її і на основі здобутих знань самостійно розв'язувати нові, складніші завдання. І якщо сьогоднішній студент – завтрашній випускник – буде мати глибокі та міцні знання, вміння їх застосовувати в різних практичних ситуаціях, то він зможе стати конкурентоспроможним на ринку праці, максимально реалізує свої потенційні можливості.

Важливою характеристикою сучасної людини є креативність – здатність до творчості. Життя доводить, що в складних умовах, які постійно змінюються, найкраще орієнтується людина творча, креативна, здатна до використання нових ідей, нових підходів. Творчий потенціал можна розвивати впродовж усього життя людини.

Аналіз досить великого масиву літератури з проблем творчості, яка останнім часом уже виділилась у самостійний напрям на межі психології, педагогіки, філософії та інших наук, дає змогу зробити висновок про те, що для здійснення соціально-економічних перетворень, розв'язання надзвичайно-складних

та нових завдань людині сьогоденного, а тим більше завтрашнього дня, вже не просто бажано, а необхідно оволодіти творчими вміннями, стратегіями і тактиками як інструментарієм не тільки у професійній, а навіть у повсякденній діяльності.

Розглядаючи розвиток творчої особистості студентів у навчальному процесі, слід відмітити, що саме поняття «творчість» розуміється багатьма вченими як «діяльність», «процес», «конструктивний принцип пізнання», «самореалізація».

А.М. Єрмола розглядає творчість як діяльність: «Творчість – це діяльність, результатом якої є створення нових матеріальних та духовних цінностей. Вона передбачає наявність в особистості цінностей, мотивів, знань і умінь, завдяки яким створюється продукт, що відрізняється новизною, оригінальністю й унікальністю» [4, с. 71].

Творчість – це діяльність, яка складається зі створення істотно нового; процес з постановки і рішення проблем, нестандартних задач. Творчість – це діяльність, яка на основі реорганізації наявного досвіду і формування нових комбінацій знань породжує нове. Творчі ідеї з'являються, коли особистість відчуває потребу щось змінити, вдосконалити. Процес творчості поєднує в собі традиції і новаторство [2, с. 39].

Творча особистість – це, з одного боку, суб'єкт творчих соціальних відносин і свідомої творчої діяльності, а з іншого – причина творчої діяльності та соціально-творчих значущих дій, що здійснюються в певному соціальному середовищі [7, с. 125].

Творча особистість характеризується наявністю у неї «... здібностей, мотивів, знань і умінь, завдяки яким створюється продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю» [2, с. 40].

Ось чому так важливо переконати студентів – майбутніх вчителів у важливості розвитку власної творчості і креативності.

Проблема розвитку педагогічної творчості сягає далекого минулого. Ще в античні часи про важливість вияву творчості в педагогічній діяльності говорили Арістотель, Квінтіліан, Платон, Сократ та інші мислителі того часу.

У знаменитій праці чеського педагога Я.А. Коменського «Велика дидактика» червоною ниткою проводиться думка про те, що успіх у педагогічній діяльності забезпечується перш за все творчим ставленням до справи. Саме цю позицію Я.А. Коменського розділяв і підтримував й І.Г. Песталоцці.

У XVIII столітті німецький філософ І. Кант, аналізуючи проблему творчості в навчанні, робить висновок, що вона є спільним результатом свідомої і несвідомої діяльності людини. А його колега Шеллінг доповнює, що творчість є найвищою формою людської діяльності.

Одночасно з мислителями Заходу дослідженням творчості займалися і такі відомі вітчизняні психологи, педагоги як М.І. Пирогов, В.О. Сухомлинський, Л.М. Толстой, К.Д. Ушинський, М.І. Чернишевський та багато інших. Вони відмічали, що творчість є проявом особистості, що без відповідної розумової і моральної роботи людини над собою в педагогічній справі неможливе просування вперед [1, с. 19].

Визначення творчої особистості, її структури, характеризується великою варіантністю, яка зумовлюється тим, що творча особистість є категорією теорії особистості, теорії діяльності, теорії творчості. Значну роль для розвитку творчої особистості відіграє її спрямованість, в якій виражається основний зміст людини як суспільної істоти, ініціативність, впевненість та комунікативність.

Перш за все, прикладом розвитку творчої особистості студента повинні стати навчальні заняття у вузі. Викладач повинен подбати про усунення психологічної інерції, яка є бар'єром під час створення та застосування нового.

Такими психологічними бар'єрами можуть бути:

- боязнь видатися некомпетентним, що породжує боязнь критики;
- боязнь ідеального як чогось недосяжного, нереального;
- невміння сприймати об'єкт у незвичній функції, тобто творча сліпота.

Для усунення цих бар'єрів необхідно дотримуватися основних принципів стимулювання творчої активності, які передбачають:

– підтримання здатності студентів до творчості;

– неприпустимість несхвальної оцінки творчих спроб;

– терпимість до незвичних ідей і запитань, необхідність відповідати на всі запитання студентів.

Також необхідно спиратись на положення Л. Виготського про те, що студент приймає програму навчання тією мірою, наскільки ця програма стає його власною. Отже, щоб студент сприйняв навчальні цілі, навчався й творчо розвивався, необхідно:

– розвинути пізнавальний інтерес, активне мотивоване емоційне ставлення до предмета;

– використовувати активні методи, нестандартні форми уроків, занять, інноваційні педагогічні технології.

З метою розвитку творчості студентів на навчальних заняттях потрібно використовувати активні форми вивчення лекційного матеріалу, коли студенти беруть участь у дидактичних вправах, рольових, ділових іграх, розв'язують педагогічні задачі. Саме в процесі активної пізнавальної діяльності розкриваються творчі можливості студента, відбувається їх реалізація та розвиток. За таких умов виникає необхідність підготовки студента до усвідомлення рівня власної творчої діяльності, формування потреби аналізувати власний досвід.

Разом з тим, творча педагогічна діяльність є діяльністю дослідницькою. Творчий студент спирається на досягнення педагогічної науки, розкриває закономірності педагогічного процесу, прогнозує результати своєї діяльності.

Творчий студент педагогічного вузу – це творча особистість з високим ступенем розвиненості мотивів, характерологічних особливостей і творчих умінь, що сприяють успішній творчій педагогічній діяльності, і яка, внаслідок спеціальної професійної підготовки та постійного самовдосконалення набуває знань, умінь і навичок педагогічної праці, оволодіває уміньми формування творчої особистості учня у навчально-виховному процесі.

Розглядаючи поняття «творчість», не можна обминути таке поняття, як «креативність». А.М. Єрмола зазначає: «Сьогодні

креативність є сталою категорією, визначилися кілька основних аспектів її дослідження: предметно-процесуальний та рефлексивний (процес вирішення творчого завдання); продуктивно-результативний та соціально-управлінський (умови креативного розвитку, самовираження й непрямого управління творчим процесом навчання й виховання)» [3, с. 71].

Таким чином, можемо виділити такі основні параметри креативності:

1) оригінальність – здатність продуціювати незвичні відповіді;

2) семантична гнучкість – здатність запропонувати нове використання об'єкта;

3) образна гнучкість – здатність бачити в об'єкті нові ознаки;

4) спонтанна гнучкість – здатність продуціювати різноманітні ідеї в нерегламентованих ситуаціях.

Здатність творчого студента до педагогічної творчості характеризується не тільки високим рівнем педагогічної креативності, а й набутими психолого-педагогічними знаннями, уміньми та навичками, які забезпечують ефективність його взаємодії з учнями [7, с. 97].

Таким чином, ми можемо виділити такі ознаки творчості студентів:

– високий рівень соціальної і моральної свідомості;

– розвинені інтелектуально-логічні здібності;

– проблемне бачення;

– творча фантазія, розвинуте уявлення;

– специфічні особистісні якості;

– комунікативні здібності;

– високий рівень загальної культури [7, с. 99].

Висновки. У кінцевому підсумку наголошено про те, що розвиток творчості студентів має бути цілеспрямованим, методологічно обгрунтованим процесом. При цьому ефективність та результативність забезпечується всією логікою побудови змісту навчального процесу, стилем навчання і виховання, відповідними організаційними формами та прийомами. І від того, як викладач і студент будуть враховувати їх у своїй діяльності залежатиме рівень професіоналізму і духовності майбутнього фахівця.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Архіпова С.П. Розвиток педагогічної творчості викладачів вищих навчальних закладів / С.П. Архіпова // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / ред. кол.: В.О. Зайчук, О.Я. Савченко, О.Я. Ляшенко, А.М. Федяєва та ін. – К.: НМЦ ВО, 2001. – Вип. 31. – 222 с.
2. Драч І.І. Розвиток творчих здібностей студентів – важлива складова підготовки майбутніх фахівців / І.І. Драч // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2006. – Вип. 45. – 181 с.
3. Єрмола А.М. Креативність в основі моніторингу / А.М. Єрмола // Практична психологія і соціальна робота. – 2003. – № 8. – С. 71–72.
4. Кремень В.Г. Проект сучасної освіти: інноваційна людина / В.Г. Кремень / Рідна школа. – 2013. – № 8–9. – С. 4–11.
5. Моляко В.О. Психологічна теорія творчості / В.О. Моляко // Наукові записки Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. члена кореспондента АПН України Н.В. Чепелевої. – К.: Нора – Прінт, 2002. – Випуск 22. – 350 с.
6. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник / Н.Є. Мойсеюк. – 5-е вид, доп. і пер. – К., 2007. – 656 с.
7. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підручник / С.О. Сисоєва. – К.: Міленіум, 2006. – 344 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>